Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

24 päivänä lokakuuta 2013 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaaliturva — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — Perhe-etuus — Lapsihyvitys — Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään, että etuus myönnetään viran puolesta myönnettävänä lapsihyvityksenä — Päällekkäisten perhe-etuuksien kielto

Asiassa C-177/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Luxemburg) on esittänyt 29.3.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.4.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Caisse nationale des prestations familiales

vastaan

Salim Lachheb ja

Nadia Lachheb,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz sekä tuomarit E. Juhász, A. Rosas (esittelevä tuomari), D. Šváby ja C. Vajda,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Caisse nationale des prestations familiales, edustajanaan avocat A. Rodesch,

— Salim Lachheb ja Nadia Lachheb, edustajanaan avocat C. Rimondini,

— Euroopan komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja G. Rozet,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 18 ja SEUT 45 artiklan, sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1) ja sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 (EUVL L 117, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 1 artiklan u alakohdan i alakohdan, 3 artiklan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan ja työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2) 7 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Caisse nationale des prestations familiales (valtion perhe-etuuskassa, jäljempänä CNPF) sekä Salim Lachheb ja Nadia Lachheb (jäljempänä Lachhebit), jotka asuvat Ranskassa ja joista toinen työskentelee Luxemburgissa ja toinen Ranskassa, ja joka koskee CNPF:n päätöstä sisällyttää ”lapsihyvitys”-niminen etuus (boni pour enfant) laskentaperusteeseen, jolla on tarkoitus määrittää se perhe-etuuksien määrä, joka Lachhebeilla on oikeus saada Luxemburgin valtiolta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 1408/71 johdanto-osan ensimmäisen, viidennen, kahdeksannen ja kymmenennen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhteensovittamissäännöt ovat osa henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, ja niillä on tämän vuoksi myötävaikutettava heidän elämäntasonsa ja työolojensa parantumiseen;

– –

tämän yhteensovittamisen yhteydessä yhteisössä olisi taattava eri jäsenvaltioiden työntekijöiden sekä heidän oikeudenomistajiensa ja jälkeenjääneidensä yhdenvertainen kohtelu erilaisten kansallisten lainsäädäntöjen osalta,

– –

yhteisön alueella liikkuvat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat olisi saatettava yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen siten, että vältetään tapaukseen soveltuvien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyys ja tästä aiheutuvat ongelmat,

– –

jäsenvaltion alueella toimivien kaikkien työntekijöiden ja ammatinharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla on aiheellista määrätä, että noudatetaan pääsääntöisesti sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella kyseinen henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattia”.

4 Kyseisen asetuksen 1 artiklassa säädetään kyseisessä asetuksessa käytettävistä määritelmistä.

5 Kyseisen asetuksen 1 artiklan u alakohdassa säädetään seuraavaa:

”i) ’perhe-etuuksilla’ tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, lukuun ottamatta liitteessä II mainittuja erityisiä syntymä- tai adoptioavustuksia;

ii) ’perheavustuksilla’ tarkoitetaan yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella määräajoin suoritettavia rahaetuuksia”.

6 Saman asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tämän asetuksen erityisistä säännöksistä muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset.”

7 Asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan asetusta sovelletaan kaikkeen perhe-etuuksia koskevilla sosiaaliturvan aloilla annettuun lainsäädäntöön.

8 Kyseistä asetusta sovelletaan sen 4 artiklan 2 kohdan mukaan kaikkiin yleisiin ja erityisiin sosiaaliturvajärjestelmiin riippumatta siitä, ovatko ne maksuihin perustuvia vai maksuihin perustumattomia, sekä järjestelmiin, jotka koskevat työnantajan tai laivanvarustajan vastuuta, kun kysymys on 1 kohdassa tarkoitetuista etuuksista.

9 Kyseisen asetuksen 5 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on täsmennettävä 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lainsäädäntö ja järjestelmät, 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitetut maksuihin perustumattomat erityisetuudet, 50 artiklassa tarkoitetut vähimmäisetuudet ja 77 ja 78 artiklassa tarkoitetut etuudet julistuksilla, jotka annetaan tiedoksi ja julkaistaan 97 artiklan mukaisesti.”

10 Saman asetuksen 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleiset säännöt”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia.

Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

_ _”

11 Asetuksen N:o 1408/71 73 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa, jollei liitteen VI säännöksistä muuta johdu.”

12 Kyseisen asetuksen 76 artiklan sanamuoto on seuraava:

”1. Jos samana aikana samaa perheenjäsentä varten ja ammatin harjoittamisen perusteella voidaan perhe-etuuksia suorittaa sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella perheenjäsenet asuvat, oikeus perhe-etuuksiin, jotka olisi tarvittaessa 73 tai 74 artiklan mukaan maksettava toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, keskeytetään määrään, josta säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä.

2. Jos etuuksia ei haeta jäsenvaltiossa, jonka alueella perheenjäsenet asuvat, toisen jäsenvaltion toimivaltainen laitos voi soveltaa 1 kohdan säännöksiä, niin kuin etuudet olisi myönnetty ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa.”

13 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.”

14 Asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 (EYVL L 74, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 118/97 (jäljempänä asetus N:o 574/72), 10 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”a) Oikeus sellaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan maksettaviin perhe-etuuksiin tai [perheavustuksiin], jossa näitä etuuksia tai avustuksia koskevan oikeuden saavuttaminen ei edellytä vakuutusta, työskentelyä tai itsenäistä ammatinharjoittamista, [pidätetään], jos samat perheenjäsenet saavat samalta ajalta etuudet joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen [N:o 1408/71] 73, 74, 77 tai 78 artiklan säännösten mukaisesti[, näiden etuuksien määrää vastaavalta osalta].

b) Jos kuitenkin harjoitetaan [ammatillista] toimintaa ensiksi mainitun jäsenvaltion alueella:

i) niissä tapauksissa, joissa on kysymys joko yksinomaan toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai asetuksen 73 tai 74 artiklan mukaisesti maksettavista etuuksista, oikeus perhe-etuuksiin kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön perusteella tai näiden artiklojen mukaisesti [pidätetään sen määrän osalta], joka vastaa sen jäsenvaltion lainsäädännön [mukaisia perhe-etuuksia], jonka alueella perheenjäsen asuu, henkilöltä, jolla on oikeus perhe-etuuksiin, tai henkilöltä, jolle ne maksetaan. Sen jäsenvaltion perhe-etuudet, jonka alueella perheenjäsen asuu, maksetaan tämän jäsenvaltion kustannuksella;

– –”

15 On todettava yhtäältä, että asetus N:o 1408/71 on korvattu sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, s. 1), ja toisaalta, että asetus N:o 574/72 on korvattu asetuksen N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 987/2009 (EUVL L 284, s. 1), ja näitä uusia asetuksia on sovellettu 1.5.2010 alkaen asetuksen N:o 883/2004 91 artiklan ja asetuksen N:o 987/2009 97 artiklan mukaisesti. Kun pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aika otetaan huomioon, pääasian tosiseikkoihin sovelletaan kuitenkin edelleen asetuksia N:o 1408/71 ja N:o 574/72.

Luxemburgin oikeus

16 Lapsihyvitystä koskevan lain antamisesta 21.12.2007 annetulla lailla (loi du 21 décembre 2007 portant introduction de la loi concernant le boni pour enfant; Mémorial A 2007, s. 3949) muutettiin vuoden 2008 alusta lähtien Luxemburgin lainsäädännössä säädettyä lapsista myönnettävää veronhuojennusta koskevaa järjestelmää. Kyseisen lain 5 §:ssä, joka kuuluu kyseisen lain II osastoon, säädetään seuraavaa:

”Annetaan 21.12.2007 päivätty laki lapsihyvityksestä.

Edellä mainitun lain pykälien sanamuoto on seuraava:

’1 §.

Jokaisesta lapsesta, joka asuu isänsä ja äitinsä yhteisessä kodissa taikka hänen kasvatuksestaan ja elatuksestaan yksin vastaavan isänsä tai äitinsä kodissa ja joka on oikeutettu perheavustuksiin perheavustuksista ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna (loi modifiée du 19 juin 1985 concernant les allocations familiales et portant création de la Caisse nationale des prestations familiales[; Mémorial A 1985, s. 680]), 1 §:n mukaisesti, myönnetään lapsihyvitys viran puolesta 4.12.1967 annetun tuloverolain, sellaisena kuin se on muutettuna (loi modifiée du 4 décembre 1967 concernant l’impôt sur le revenu), 122 §:ssä säädettynä veronhuojennuksena.

2 §.

Lapsihyvityksen määräksi vahvistetaan 922,50 [euroa] vuodelta. Se maksetaan sen verovuoden aikana, johon se liittyy, 6 §:ssä tarkoitetussa suurherttuan asetuksessa määritettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

[CNPF] suorittaa maksun – ja vapautuu siten velvoitteistaan – 5 §:n 1 ja 4 momentissa määritetylle perheavustusten saajalle tai siinä tapauksessa, että toinen lapsen vanhemmista vastaa yksin hänen kasvatuksestaan ja elatuksestaan, perheavustuksista ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna, 5 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetulle edunsaajana olevalle vanhemmalle perheavustusten maksamisen yhteydessä.

– –

4 §.

Tätä lakia täytäntöön pantaessa sovelletaan lisäksi – tarpeellisin terminologisin mukautuksin – perheavustuksista ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna, 23 §:n 2 ja 3 momenttia, 24, 26, 27, 28, 29, 30 ja 31 §:ää ja sosiaalivakuutuslain (code des assurances sociales) 208 §:n 4 momenttia, 273 §:n 5 momenttia, 276 §:ää, 278 §:n 1 ja 2 momenttia, 291 §:ää, 292 bis §:ää, 302 §:n 4 momenttia, 311 §:ää, 333 §:ää ja 334 §:n 1 momenttia.

5 §.

Perheavustuksista ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna, 6 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä täydennetään ilmaisulla ’lapsihyvitys’, joka lisätään ilmaisun ’lukuvuoden alku’ jälkeen.

6 §.

Tämän lain soveltamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä voidaan antaa suurherttuan asetuksella.’

– –”

17 Perheavustuksista ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain 29 §:stä, johon lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetun lain 4 §:ssä viitataan kyseisen lain täytäntöön panemiseksi, tuli yhtenäisen aseman käyttöön ottamisesta 13.5.2008 annetun lain (loi du 13 mai 2008 portant introduction d’un statut unique; Mémorial A 2008, s. 790) voimaantulon seurauksena sosiaaliturvalain (code de la sécurité sociale) 317 §. Kyseisessä 29 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Kustakin lapsesta maksetaan joka tapauksessa vain yhtä samanluonteista etuutta.

Suurherttuan asetuksella estetään tässä luvussa säädettyjen etuuksien maksaminen yli korkeimman etuuden määrän päällekkäin muissa kuin Luxemburgin järjestelmissä samaa tarkoitusta varten säädettyjen etuuksien kanssa tai rajoitetaan tällä tavoin kyseistä päällekkäisyyttä.”

18 Lapsihyvityksen maksamista vuodesta 2009 alkaen koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 19.12.2008 annetun suurherttuan asetuksen (règlement grand-ducal du 19 décembre 2008 fixant les modalités de paiement du boni pour enfant à partir de l’année 2009; Mémorial A 2008, s. 3305; jäljempänä 19.12.2008 annettu suurherttuan asetus) 1 §:ssä, joka annettiin lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetun lain 6 §:n nojalla, säädetään seuraavaa:

”Tammikuun 2009 ensimmäisestä päivästä lukien lapsihyvitystä maksetaan 76,88 [euron] suuruisina kuukausierinä lasta kohden jokaiselta kuukaudelta, jonka aikana lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetun lain 1 §:ssä tarkoitettu lapsihyvitykseen oikeutettu lapsi on oikeutettu täysimääräisiin perheavustuksiin. – –

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen lapsihyvitys sisällytetään erotusetuuteen 76,88 [euron] määräisenä lasta kohden jokaiselta kuukaudelta, jonka aikana lapsihyvitykseen oikeutettu lapsi on oikeutettu perhe-etuuksien erotukseen, joka myönnetään pakollisen Luxemburgin sosiaalivakuutuksen piiriin kuulumisen perusteella. Erotusetuus maksetaan vuosittain tai puolivuosittain muualla kuin Luxemburgissa asianomaisen ajanjakson aikana maksettuja etuuksia koskevaa tositetta vastaan.

Lapsihyvitys maksetaan samojen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti kuin perheavustukset.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Lachhebit asuvat lastensa kanssa Mondelangessa (Ranska). Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee yhtäältä, että Salim Lachheb työskentelee Luxemburgissa, kun taas hänen aviopuolisonsa työskentelee Ranskassa, ja toisaalta, että Lachhebeilla on Luxemburgin lainsäädännön mukaan oikeus saada CNPF:n maksama ”erotusetuus”, jonka määrä vastaa perhe-etuuksien, jotka heillä on oikeus saada siltä valtiolta, jossa Salim Lachheb työskentelee, eli Luxemburgin suurherttuakunnalta, ja perhe-etuuksien, joita he voivat vaatia asuinvaltioltaan eli Ranskan tasavallalta, välistä erotusta.

20 Lachhebien tekemän oikaisuvaatimuksen seurauksena CNPF:n johtokunta vahvisti CNPF:n johtajan päätöksen, jolla Lachhebeille Luxemburgin lainsäädännön mukaisesti maksettava lapsihyvitys oli otettu huomioon huhtikuusta 2009 alkaen 19.12.2008 annetun suurherttuan asetuksen 1 §:n 2 momentissa säädettyä erotusetuutta laskettaessa.

21 Lachhebien muutoksenhaun seurauksena Conseil arbitral de la sécurité sociale (sosiaaliturva-asioita käsittelevä välimiesoikeus) muutti kyseistä päätöstä 7.2.2011 antamallaan ratkaisulla ja jätti perustuslain 95 §:n nojalla soveltamatta 19.12.2008 annettua suurherttuan asetusta sen takia, että se oli ristiriidassa lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetun lain kanssa, koska kyseisessä laissa taataan, että veronhuojennukset, jotka myönnetään perheavustuksiin oikeuttavista lapsista, maksetaan viran

puolesta myönnettävänä lapsihyvityksenä. Conseil arbitral de la sécurité sociale totesi, että Lachhebeilla oli huhtikuusta 2009 lähtien yhä oikeus kyseiseen lapsihyvitykseen viran puolesta myönnettävänä veronhuojennuksena.

22 CNPF teki kyseisestä ratkaisusta kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja esitti valituksessaan viisi valitusperustetta, joista kolme ensimmäistä koskevat asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan, 3 artiklan 1 kohdan, 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan ja 76 artiklan 1 kohdan sekä asetuksen N:o 574/72 10 artiklan rikkomista, soveltamatta jättämistä, virheellistä soveltamista tai väärää tulkintaa.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että se pitää Luxemburgin lainsäädännössä säädettyä lapsihyvitystä perhe-etuutena, johon sovelletaan tällä alalla säädettyjä päällekkäisten etuuksien kieltoa koskevia sääntöjä.

24 Kyseisen tuomioistuimen mukaan erotusetuusmekanismi, joka perustuu unionin oikeuteen ja johon 19.12.2008 annetussa suurherttuan asetuksessa viitataan, on merkityksellinen silloin, kun sitä sovelletaan etuuteen, jota on pidettävä asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena. Jos erotusetuusmekanismia sovelletaan sen sijaan etuihin, jotka eivät ole kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja sosiaaliturvaetuuksia, on olemassa vaara siitä, että sen soveltaminen, joka johtaa siihen, että osalle rajatyöntekijöitä, jotka tulevat muista jäsenvaltioista Luxemburgiin harjoittaakseen siellä ammatillista toimintaa, ei makseta täysimääräistä lapsihyvitystä, kun taas kyseinen lapsihyvitys myönnetään täysimääräisesti Luxemburgissa asuville työntekijöille, merkitsee asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa, SEUT 18 ja SEUT 45 artiklassa ja asetuksen N:o 1408/71 3 artiklassa tarkoitettua syrjivää toimenpidettä.

25 Cour de cassation ei ole varma siitä, voidaanko Luxemburgin lainsäädännössä säädetyn lapsihyvityksen kaltaista etuutta pitää asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena, joten se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetussa laissa säädetyn etuuden kaltaista etuutta pidettävä – – asetuksen [N:o 1408/71] 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, ovatko [SEUT] 18 ja [SEUT] 45 artikla – –, – – asetuksen [N:o 1612/68] 7 artikla tai asetuksen [N:o 1408/71] 3 artikla esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetussa laissa säädetyn kaltainen etuus sellaisille työntekijöille, jotka harjoittavat ammatillista toimintaa kyseisen jäsenvaltion alueella ja asuvat perheenjäsentensä kanssa toisen jäsenvaltion alueella, pidätetään näiden työntekijöiden perheenjäsenille asuinjäsenvaltion lainsäädännön perusteella maksettavien perhe-etuuksien määrän osalta, koska kansallisessa lainsäädännössä velvoitetaan soveltamaan tähän etuuteen asetuksen [N:o 1408/71] 76 artiklassa ja – – asetuksen [N:o 574/72] 10 artiklassa säädettyjä päällekkäisten perhe-etuuksien kieltoa koskevia sääntöjä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

26 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa tulkittava siten, että lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetussa laissa käyttöön otetun lapsihyvityksen kaltaista etuutta on pidettävä kyseisessä asetuksessa tarkoitettuna perhe-etuutena.

27 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdan, jossa mainitaan nimenomaisesti ”lainsäädäntö, joka koskee sosiaaliturvan aloja”, sanamuodon mukaan kyseisen asetuksen asiallinen soveltamisala ulottuu kaikkeen jäsenvaltioiden lainsäädäntöön, joka koskee kyseisen säännöksen a–h alakohdassa lueteltuja sosiaaliturvan aloja.

28 Erityisesti oikeuskäytännössä on toistuvasti todettu, että asetuksen N:o 1408/71 soveltamisalan ulkopuolelle jäävien ja sen soveltamisalaan kuuluvien etuuksien välinen ero tehdään pääasiallisesti kunkin etuuden tunnusomaisten osatekijöiden, erityisesti sen tarkoituksen ja myöntämisedellytysten, perusteella eikä suinkaan sillä perusteella, katsotaanko etuus kansallisessa lainsäädännössä sosiaaliturvaetuudeksi vai ei (ks. asia C-78/91, Hughes, tuomio 16.7.1992, Kok., s. I-4839, 14 kohta). Lisäksi oikeuskäytännössä on täsmennetty, että yksinomaan muodollisia erityispiirteitä ei voida pitää etuuksien luokittelussa tunnusomaisina osatekijöinä (ks. asia C-228/07, Petersen, tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6989, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Näin ollen sillä, että etuus kuuluu kansallisen vero-oikeuden alaan, ei ole ratkaisevaa merkitystä sen tunnusomaisia osatekijöitä arvioitaessa.

29 Tämän arvioinnin yhteydessä on ensiksi tutkittava, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaista lapsihyvitystä pidettävä asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuna ”sosiaaliturvaetuutena”.

30 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan etuutta voidaan pitää sosiaaliturvaetuutena, jos sen myöntäminen etuudensaajille perustuu tiettyyn laissa määriteltyyn asemaan eikä riipu tapauskohtaisesta tarveharkinnasta ja jos etuus liittyy johonkin asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainittuun vakuutustapahtumaan (ks. mm. asia C-503/09, Stewart, tuomio 21.7.2011, Kok., s. I-6497, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Kuten CNPF ja komissio väittävät, pääasiassa kyseessä oleva etuus yhtäältä myönnetään automaattisesti, kun kyseessä on huollettavana oleva lapsi, kyseisen lapsen elatukseen liittyvien kustannusten korvaamiseksi, ja siinä on toisaalta kyse automaattisesti tehtävästä kertasuorituksesta, jolla ei ole mitään yhteyttä hakijan tuloihin tai hakijan maksettavana oleviin veroihin. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista etuutta on näin ollen pidettävä sosiaaliturvaetuutena.

32 Lisäksi oikeuskäytännössä on jo todettu, että etuuden rahoitustavalla ei ole merkitystä arvioitaessa, onko etuutta pidettävä sosiaaliturvaetuutena, mitä osoittaa se, että maksuihin perustumattomia etuuksia ei ole asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 2 kohdan mukaan suljettu kyseisen asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle (ks. em. asia Hughes, tuomion 21 kohta). Samoin oikeuskäytännössä on täsmennetty, että oikeudellisella mekanismilla, johon jäsenvaltio turvautuu pannakseen etuuden täytäntöön, ei ole merkitystä arvioitaessa, onko kyseistä etuutta pidettävä sosiaaliturvaetuutena (ks. vastaavasti asia C-85/99, Offermanns, tuomio 15.3.2001, Kok., s. I-2261, 46 kohta).

33 Toiseksi pääasiassa kyseessä olevan etuuden luonne on määritettävä täsmällisesti. Sosiaaliturvaetuuksien eri ryhmiä eroteltaessa on otettava huomioon kullakin etuudella katettu vakuutustapahtuma (asia C-406/04, De Cuyper, tuomio 18.7.2006, Kok., s. I-6947, 27 kohta).

34 Erityisesti asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaan ”’perhe-etuuksilla’ tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia”. Tässä yhteydessä oikeuskäytännössä on todettu, että perhe-etuuksien tarkoituksena on tukea sosiaalisesti perheensä elatuksesta vastaavia työntekijöitä siten, että yhteiskunta osallistuu näihin kustannuksiin (ks. asia 104/84, Kromhout, tuomio 4.7.1985, Kok., s. 2205, 14 kohta ja yhdistetyt asiat C-216/12 ja C-217/12, Hliddal ja Bornand, tuomio 19.9.2013, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa käytettyä ilmaisua ”korvaamaan perhekustannuksia” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan erityisesti avustusta, joka annetaan julkisista varoista perheen menoihin lasten elatuksesta aiheutuvien kustannusten keventämiseksi (em. asia Offermanns, tuomion 41 kohta ja asia C-333/00, Maaheimo, tuomio 7.11.2002, Kok., s. I-10087, 25 kohta).

36 Pääasiassa on todettava, että – kuten CNPF ja komissio väittävät ja kuten unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee – lapsihyvitys, jota maksetaan kustakin huollettavana olevasta lapsesta, on avustus, joka annetaan julkisista varoista perheen menoihin lasten elatuksesta aiheutuvien kustannusten keventämiseksi, ja sitä on näin ollen pidettävä asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena.

37 Tässä yhteydessä sillä, että avustus, joka annetaan julkisista varoista perheen menoihin, on rahaetuus, joka maksetaan kansallisen vero-oikeuden nojalla, ja sillä, että lapsihyvitys muodostuu lapsista myönnettävästä veronhuojennuksesta, ei voida kyseenalaistaa sitä, että tällaista etuutta on pidettävä ”perhe-etuutena”, kun otetaan huomioon tämän tuomion 32 kohdassa mainitut periaatteet.

38 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan lapsihyvityksen kaltaista etuutta on pidettävä asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena.

39 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, että lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetussa laissa käyttöön otetun lapsihyvityksen kaltaista etuutta on pidettävä kyseisessä asetuksessa tarkoitettuna perhe-etuutena.

Toinen kysymys

40 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 ja sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005,

1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, että lapsihyvityksestä 21.12.2007 annetussa laissa käyttöön otetun lapsihyvityksen kaltaista etuutta on pidettävä kyseisessä asetuksessa tarkoitettuna perhe-etuutena.

Allekirjoitukset